

Núm. 91 setembre 2007

SUMARI

- Balanç del IX Congrés Espanyol de Sociologia.
- Peter L. Berger, un conferenciant de luxe.
- Nova Convocatòria del Concurs de Joves Sociòlegs.
- Congrés Internacional d'Acollida.
- Simposi Internacional "Nous reptes del transnacionalisme en l'estudi de les migracions".
- Publicació d'un llibre de Raimon Bonal.
- Espai d'Opinió: *La cruïlla dels catalanismes i la bombolla nacionalista*. Miquel Caminal

Coordinació: Eulàlia Solé

Secretaria: Blanca Betriu

Associació Catalana de Sociologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

M. Aurèlia Capmany, 14, 08001 Barcelona

Tels. 93 3248580

Fax: 93 270 11 80

Correu electrònic: bbetriu@iec.cat

Web: En procés d'actualització

Balanç del IX Congrés Espanyol de Sociologia

Celebrat a Barcelona durant els dies 13, 14 i 15 de setembre d'enguany, va comptar amb l'assistència de 1.257 congressistes, entre els quals hi havia distingides figures de la sociologia catalana, espanyola i fins i tot internacional. Sota el lema ***Poder, cultura i civilització***, els debats dels Simposis van girar al voltant de quatre eixos principals: societat laica; ciutadania i pluralisme cultural; enquestes, comunicació i política; pobresa mundial.

Un punt a remarcar és l'excel·lent tasca dels organitzadors, de forma que els congressistes es van moure sense problema de la Facultat de Geografia i Història i Facultat de Filosofia, on es desenvolupaven el grups de treball, al paranimf de la Universitat de Barcelona, saló on es realitzaven els simposis i la resta d'actes rellevants. La proximitat d'ambdues seus així com llur situació al centre de la ciutat van ser dos factors força valorats.

Pel que fa als grups de treball, n'hi va haver 30, als quals van rebre 1.127 documents entre ponències i comunicacions. Un nombre molt elevat que convida a plantejar-se si per al proper congrés no seria convenient establir uns criteris de qualitat i selecció per part dels coordinadors.

Quant als actes més solemnes, la conferència inaugural va ser pronunciada per Salvador Giner, president de l'IEC. Referint-se a l'*Estudi de les civilitzacions*, va remarcar la decisiva racionalització de la cultura occidental a tots nivells i com a forma de coneixement. També va

fer esment de la paradoxal “sacralització de la laïcitat”, i va acabar preguntant-se si la cultura occidental continuarà essent l’hegemònica. Per a la inauguració es va comptar així mateix amb el Conseller d’Educació de la Generalitat de Catalunya, Ernest Maragall, i la Secretària d’Universitats, Blanca Palmada, els quals van fer una crida als sociòlegs perquè exercissin una labor crítica, i alhora d’equilibri, respecte del poder i dels mitjans de comunicació.

Va ser en aquest sentit que, al III Simposi, es va tractar del paper de les enquestes com a eina de coneixement i d’avaluació, encara que també com element d’influència sobre l’opinió pública. El president del Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS), Fernando Vallespín, va assenyalar la paradoxa de que “d’una banda es demostrí la necessitat de les enquestes per prendre el pols polític mentre d’altra banda es percebi una crítica contínua i sistemàtica sobre els resultats que ofereixen”. I va afegir que “les enquestes acaben sent un mitjà d’instrumentalització dels interessos polítics i són usades per objectivitzar l’opinió pública”. Respecte a l’ús que en fan els mitjans de comunicació, va reclamar una major objectivitat a l’hora d’interpretar els resultats.

La mesa del I Simposi va ser compartida pel catedràtic Emilio Lamo de Espinosa, de la Universidad Complutense de Madrid, i el director del Centre d’Investigacions en Sociologia de la Religió de la Universitat Autònoma de Barcelona, Joan Estruch. Sota l’epígraf de *Present i futur de la societat laica*, van aportar diferents punts de vista sobre identitat i religió. Estruch va defensar que existeix una diversitat de grups religiosos en un entorn de ciutadania plural, per la qual cosa les religions dominants han d’acomodar-se a aquesta nova situació. Lamo de Espinosa, des d’una altra perspectiva, va afirmar que es tendeix a una concentració religiosa i de valors a escala mundial però en canvi es va cap a una heterogeneïtat a nivell nacional.

Pel que fa al IV Simposi, dedicat a la *Pobresa al món*, entre altres hi van intervenir Carlota Solé, catedràtica de sociologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, que va comentar el

paper de la dona als països en desenvolupament, i Milagros Hernández, directora general de planificació i avaluació de polítiques per al desenvolupament al Ministerio de Asuntos Exteriores y de Cooperación, que va incidir en el compromís de la política exterior espanyola per a la lluita contra la pobresa. Per la seva banda, José María Tortosa, catedràtic de sociologia de la Universitat d’Alacant, va fer al·lusió a les desigualtats que existeixen tant dintre dels propis Estats com entre el Primer i el Tercer Món, i va dibuixar un panorama poc encoratjador per als pròxims anys, tot indicant que, malgrat els esforços realitzats, “avui dia ens trobem amb un nivell de desigualtat internacional superior al que existia als anys 60”.

Tant al II Simposi, que va versar sobre *Ciutadania universal i pluralisme cultural*, com a l’acte de clausura del Congrés es va comptar amb Néstor García Canclini, professor-investigador distingit de la Universidad Autónoma Metropolitana de Mèxic. A les seves dues dissertacions va tractar de les conseqüències, tant directes com indirectes, que estan produint els fluxos migratoris en tot el planeta, i de com aquests influeixen en el terreny polític, econòmic, social i cultural de la ciutadania. I també va fer èmfasi en com la cultura s’està mercantilitzant fins a caure en mans d’experts intertemàtics.

No essent possible esmentar en aquest limitat espai totes les valuoses intervencions d’altres conferencians tant com les dels moderadors, ho deixarem aquí. Com a punt final, observarem que aquest IX Congrés Espanyol de Sociologia de la FES ha estat el primer que s’ha celebrat a Catalunya, a Barcelona en concret. Una ciutat que ja es prepara per a dos esdeveniments sociològics importants i propers, atès que els pròxims dos anys serà la seu del I Fòrum Internacional de Sociologia, el 2007, i del V Congrés Català de Sociologia, el 2008.

Acabarem aquesta breu ressenya informant de que durant el Congrés es va escollir la persona que ha de substituir el president sortint de la FES, Manuel Pérez Yruela, que ja ha exhaurit els seus dos mandats. L’elegit ha estat Emilio

Lamo de Espinosa, al qual li correspondrà organitzar el proper congrés de la FES, d'aquí a tres anys. De moment, encara no se sap la localitat que l'acollirà.

Peter L. Berger, un conferenciant de luxe

L'Associació Catalana de Sociologia se sent honorada al poder presentar la conferència **Globalitzant la Religió** tenint com a ponent a una figura de prestigi mundial com és **Peter L. Berger**, professor Emeritus of Religion, Sociology and Theology, i director de l'Institute on Culture, Religion and World Affairs de la Universitat de Boston .

L'acte, que comptarà amb traducció simultània, tindrà lloc el dimarts 23 d'octubre de 2007, a les 19 hores, a la Sala Prat de la Riba de l'Institut d'Estudis Catalans, carrer del Carme, 47, Barcelona..

Com a colofó, al dia següent, 24 d'octubre, es celebrarà el **Seminari de debat teòric amb Peter L. Berger**.

Per obtenir informació sobre la inscripció al Seminari cal adreçar-se a: acs@iec.cat

Nova convocatòria del Concurs de Joves Sociòlegs

Premi instituït l'any 1996 per l'Associació Catalana de Sociologia, enguany es convoca per dotzena vegada.

Hi poden prendre part estudiants de Sociologia, llicenciats universitaris titulats d'ençà del 2001 i llicenciats universitaris en qualsevol disciplina universitària que cursin el doctorat en Sociologia.

Ofert a un treball inèdit d'investigació, teòric o empíric, en el camp de la Sociologia, la dotació

del premi és de dos mil euros (2.000), podent-se concedir un accèssit. L'ACS promourà la publicació del treball o treballs premiats a la *Revista de l'Associació Catalana de Sociologia*, seguint la normativa de publicació d'articles .

Termini d'admissió dels treballs: fins el 3 de desembre de 2007, a les 13 hores,.

Lliurament dels premis: 24 d'abril de 2008.

Més informació sobre les condicions generals a: www.iec.cat

Congrés Internacional d'Acollida

Del 24 al 26 d'octubre d'enguany, al Centre de Congressos World Trade Center de Barcelona es realitzarà el Congrés Internacional sobre l'acollida de les persones nouvingudes.

En el marc de l'elaboració de la Llei d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya, la Secretaria per a la Immigració, juntament amb els Departaments d'Educació, de Salut, de Treball i la Secretaria de Política Lingüística, ha organitzat aquest Congrés que té com a objectiu fer conèixer les polítiques d'acollida que es realitzen a diferents països.

Amb l'aprovació de la Llei d'Acollida, Catalunya serà el primer país del sud d'Europa que regula jurídicament un aspecte tan important com són els mecanismes bàsics que s'han de posar en marxa en els primers moments del procés d'integració de les persones immigrades.

El Congrés està configurat en dues parts. Els matins dels dos primers dies s'exposaran les experiències internacionals i, per les tardes, es presentaran de forma simultània les experiències catalanes organitzades sectorialment. El darrer dia es presentaran les experiències locals d'acollida bàsica i el posicionament dels diferents grups parlamentaris que són als qui, en definitiva, correspon donar forma i aprovar la Llei.

Informació: www.congresacollida.cat/index.asp

Simposi Internacional “Nous reptes del transnacionalisme en l’estudi de les migracions”

Es celebrarà a Barcelona els dies 14 i 15 de febrer de 2008 i comptarà amb la presència d’investigadors pioners de la perspectiva transnacional com ara Alejandro Portes (Princeton University) i Nina Glick Schiller (University of New Hampshire), així com d’altres experts de reconegut prestigi internacional.

El *call for papers* estarà obert fins a finals d’octubre de 2007.

Coordinació: Dra. Carlota Solé, Grup d’Estudis d’Immigració i Minories Ètniques, GEDIME, Departament de Sociologia, Universitat Autònoma de Barcelona

Informació a: gedime@aub.es
<http://selene.aub.es/gedime/>

Es lliurà certificat d’assistència.

Publicació d’un llibre de Raimon Bonal

Assaigs de sociologia compromesa és un recull de textos inèdits que s’inspiren en les contribucions que Raimon Bonal, recordat sociòleg i ex president de l’ACS, realitzà al llarg de més de vint anys a la premsa, principalment al diari El Punt. Aquest recull ens mostra de forma transparent el compromís social i polític de Raimon Bonal i la seva visió de la sociologia com a una ciència crítica al servei dels col·lectius més desfavorits.

Col·lecció Vària. Sèrie Estudis, 2005.

Espai d’opinió

Es poden oferir articles per ser publicats, així com enviar rèpliques curtes a la manera de *Cartes dels lectors*. En ambdós casos, dirigir-vos a Eulàlia Solé a l’adreça de la secretaria de l’ACS: bbetriu@iec.cat L’Associació Catalana de Sociologia no ha de compartir necessàriament l’opinió dels seus col·laboradors.

Miquel Caminal

La cruïlla dels catalanismes i la bombolla nacionalista

La proposta d’Artur Mas d’obrir un procés de refundació del catalanisme, o de front catalanista, forma part d’una bombolla nacionalista que encara creix des de la reforma de l’Estatut i l’onada anticatalana que es va produir, atida pel Partit Popular i importants mitjans de comunicació espanyols. Tanmateix, i sobre aquest rerafons, Convergència Democràtica vol resoldre altres qüestions, com la recuperació del lideratge del nacionalisme català i prendre la iniciativa dins del catalanisme. És clar que això no li ha de ser gens fàcil, no solament per l’amplitud i pluralitat interna del catalanisme, no solament perquè té un competidor molt directe pel lideratge del nacionalisme català, com és ERC, sinó perquè aquesta proposta destapa en realitat la crisi d’identitat de la pròpia CDC. ¿La refundació del catalanisme és una manera de dir que s’ha acabat el pujolisme i CDC es postula com un partit sobiranista? O bé CDC vol passar a ser una mena de *dobla convergència*: convergència de diferents afinitats ideològiques, d’una banda, i convergència de distintes graduacions de radicalitat nacionalista, de l’altra. Probablement, CDC somnia en aquesta segona opció, com a continuïtat i relleu del pujolisme, en un nou context polític marcat per la força que ha pres la dialèctica nacionalista.

Cal dir que la proposta de la direcció de CDC surt, també, en uns moments de forta confusió dins del catalanisme. És tota una paradoxa que a l'any d'aprovar l'Estatut 2006 estiguem immersos en una bombolla nacionalista, dins de la qual el qui vol menys planteja la renovació catalanista, i el qui més ja posa data al referèndum d'autodeterminació. Això no va passar a l'any de ser aprovats els Estatuts de 1932 i de 1979, com és natural. I no serà perquè no patissin el ribot, especialment pel que fa a l'Estatut de Núria, escapçat, rebaixat i reduït a l'Estatut de 1932. L'Estatut de 2006 és una llei de molt més abast i ambició que els Estatuts precedents, malgrat els retalls i correccions fetes a la proposta de reforma aprovada pel Parlament de Catalunya, el 30 de setembre de 2005. Es tracta, doncs, de respectar-lo, defensar-lo, aplicar-lo i desenvolupar-lo. Aquesta hauria de ser l'actitud dels partits catalans i dels principals responsables de la política catalana davant de les dificultats i obstacles a l'aplicació i desplegament de l'Estatut, que ja han vingut i seguiran venint des d'una Administració central que es resisteix a perdre poder i competències. Quan encara estem pendents d'una sentència del Tribunal Constitucional i no han baixat la guàrdia els corifeus de l'espanyolisme més ranci i reaccionari, alguns destacats dirigents del nacionalisme català ja s'han oblidat de l'Estatut i estan per altres coses, encara que ben bé no saben quines són.

El problema que pateix gran part del nacionalisme català, especialment el que representa Convergència i Unió, és que se senten nacionalistes, es diuen nacionalistes però s'han conformat en la pràctica política en ser només autonomistes. Nacionalistes en el ser, autonomistes en el fer. Això és pujolisme en estat pur. Però la creixuda del nacionalisme radical i de l'independentisme, que ha capitalitzat ERC (i ara la desborda), ha provocat una crisi de projecte dins del nacionalisme moderat que no vol deixar per a altres la bandera del sobiranisme. Alhora, existeix un entorn intel·lectual i social nacionalista que no suporta la divisió del nacionalisme català, que ERC estigui en el govern amb partits no nacionalistes i CiU a l'oposició. Aquest nacionalisme

sociològic enyora l'època pujolista i desitja un retorn a la normalitat, és a dir, del nacionalisme moderat al poder de la Generalitat amb la cooperació d'ERC. Però les diferències ideològiques, de projectes nacionals i d'ambicions personals entre CiU i ERC han anat massa lluny com per pensar en una rectificació i retrobada política en els propers temps.

A més, la història del catalanisme en el segle XX ja ha mostrat que el nacionalisme radical català s'entén més amb el catalanisme federal que amb el catalanisme moderat. Des de Macià a Carod Rovira ha estat així. El pujolisme connectava molt més i se sentia molt abans identificat amb Prat de la Riba, alhora que representava uns interessos socials i actuava en la política espanyola en una línia que ja va representar en el seu moment la Lliga regionalista. En els inicis del segle XXI, quan l'autogovern de Catalunya ja és un fet consolidat per gairebé 30 anys d'exercici, el catalanisme no en té prou en mirar les seves arrels o vincles amb el passat, ja que una part dels objectius nacionals s'han aconseguit. Dels tres grans corrents catalanistes, (autonomista, sobiranista i federalista), el catalanisme moderat, que històricament ha posat l'horitzó en tenir institucions catalanes d'autogovern, ha realitzat essencialment els seus objectius, que mai no han estat separatistes, i sempre s'han situat dins d'Espanya amb el reconeixement de l'autonomia política per a Catalunya.

Per tant, (en el seu cas), el catalanisme que s'ha de refundar perquè les aspiracions que el van fer néixer poden haver estat bàsicament assolides, és el de CiU. En un sentit sociopolític ens podríem preguntar si els sectors econòmics i socials catalans, que s'identifiquen amb opcions polítiques de centredreta ja en tenen prou amb el nivell d'autogovern assolit i no volen anar més enllà, menys encara si es tracta d'aventures sobiranistes. És ben diferent la situació dels altres dos corrents del catalanisme. Tant el catalanisme federal com el catalanisme independentista tenen motius i objectius per existir i mantenir el seu projecte estratègic. L'autonomia política ha estat un pas positiu i

necessari però no suficient. Federalistes i independentistes comparteixen objectius en la pràctica política, però són alhora projectes estratègics de direcció contrària. Perquè no és el mateix voler un pacte federal que tenir l'ambició de la independència o de la confederació. Ara bé, també es pot afirmar que cada pas positiu en sentit federal traurà arguments a l'opció independentista, de la mateixa manera que cada cop de cap contra el mur espanyolista afegeix raó als que diuen que no hi ha solució catalana dins d'Espanya. I, per acabar de reblar el clau, si no hi ha expectatives reals a un termini raonable ni per a federalistes ni per a independentistes, tots els catalanismes tornen al pragmatisme del *mentrestant fes el que puguis*. Un pragmatisme autonomista que confia més en el gradualisme i el anar picant d'aquí i d'allà, que no pas amb els grans pactes i revisions estatutàries i constitucionals, que més aviat actuen d'activadors de tots els dimonis anticatalans, tan presents en la política i en els mitjans de comunicació espanyols.

Tot el procés dels darrers anys a l'entorn de la reforma estatutària ha destapat i assenyalat

actituds, comportaments i decisions polítiques, que l'aparent tranquil·litat política de quan no es tocava cap llei bàsica de l'Estat Autòmic ocultava. De sobte, i amb llamps i trons, han reaparegut tots els prejudicis i sectarismes. Els nacionalismes han esclatat de nou i amb més virulència. Això sí mereix una reflexió pausada. No es construeix res des de l'enfrontament i la negació. A més, l'ascens de la pitjor versió del nacionalisme tancat i exclouent, amb derivacions racistes i xenòfobes, a societats amb sistemes democràtics (i també federals) de llarga tradició, obliga a reflexionar i a preguntar-se si no estem retornant als vells vicis, errors i horrors del primer terç del segle passat. La nova Europa que volem construir implica renovar conceptes i idees, estovar els Estats, respectar i donar lloc a totes les nacions, grans i petites, dins d'una Europa democràtica i pluralista, que només podrà fer-se mitjançant les idees federals.

Miquel Caminal

Catedràtic de Ciència Política

Universitat de Barcelona